

ARBETET.

27-28 JUNI
NR 22-23 2019

ÄRGÅNG 98

www.arbetet.se

» Arbetsgivares angrepp mot Arbetsmiljöverket måste upphöra.

MARTIN KLEPKE OM CENSURERADE OLYCKOR / LEDARE 2

» En äldre kund bad mig en gång att stoppa ner min hand i hans byxficka.

ERIKA PETERSSON OM UTSATTHETEN I SERVICEYRKEN / SISTA ORDET 27

Skriande brist på skogsarbetare

FOTO: MARIA STEEN

SÄSONGSJABB Mychailo Onyskiv från Ukraina studerar slyet som ska tas bort från marken under kraftledningen. Att hitta arbetskraft för att sköta skogen har blivit en svår utmaning – nu letar bolagen alltmer efter folk utanför EU. – Kollektivavtalets löner är för låga, säger en vd för ett skogsvårdsföretag. **6-7**

Svenska företag köps upp av kineser – ett säkerhetshot?

REPORTAGE Volvo Cars, Volvo Lastvagnar, Hasselblad och ett brukshotell i Värmland hör till de 114 svenska företag som köpts upp av kineser. Nu höjer Säpo ett varningens finger inför utvecklingen. **16-19**

Svart lista över arbetsvillkor

GLOBAL 53 fackligt aktiva mördades förra året och antalet länder där fackliga gripits har ökat, visar världsfacket Itucs svarta lista. Strejkrätten begränsas också i flera länder. **14-15**

» Under ett svettigt, förnedrande ögonblick inne på MQ får jag syn på mig själv i spegeln iförd en illasittande, rosa Ebba Busch Thor-pantsuit.

KULTUR Laila Vianden klär sig en dag över klassgränserna. **24-25**

Att röja sly och skog under kraftledningar är svettigt och kräver både kondition och styrka. Skogsröjarna angriper en tätbevuxen kulle som soldater stormar en fästning. Foto: MARIA STÉEN

De gör det tunga arb

SÄSONGSJOB Skriande brist på arbetskraft får skogsföretagen att rekrytera allt längre bort från Sverige. Från byn Medenychi i Ukraina kommer fyra män för att göra jobbet som inga svenskar vill ha – det är för tungt i förhållande till lönen.

- På sju månader i Sverige tjänar jag tillräckligt för att försörja min familj även de fem månader jag är hemma.

Volodymyr Honsevyh, 32-årig bygginspektör från västra Ukraina, har tagit av hjälmen och låter svetten och dimman svalka ansiktet. Nattens regn hänger kvar i luften. Junimorgonen är mättad av björkdoft och försommarblomster.

Bakom honom, under en kraftledning i Sjuntorp i Västergötland, surrar röjsågarna som ilska getingar. Tempot är högt, arbetslaget vet att ackordet kan ge 20 kronor extra i timmen om man jobbar på. Och det är pengarna som har

fått Volodymyr Honsevyh och hans landsmän att lasta bilen och köra ända till Sverige. Hemma har de lämnat fruar, barn och vänner. Men också sina tidigare yrken.

- Det är synd att jag inte arbetar som svetsare som jag är utbildad till, säger Volodymyrs yngre bror Roman Honsevyh. Men livet tvingar mig att välja bort det.

- Visst kan jag få jobb hemma. Men inte till bra lön, säger byggnadsarbetaren Mychailo Onyskiv när han kostar på sig en kort paus.

Volodymyr Honsevyh pluggade tre år på universitetet i Lviv i Ukraina för att bli bygginspektör.

- Men efter alla säsonger i Sverige är skogsarbetare mitt yrke.

Av 100 säsonganställda vid Svensk Skogsservice är bara en handfull svenskar. En av dem, Erik Koch, är lagets arbetsledare. Just rövning under kraftledning kräver att man kan tala med markägarna runtomkring.

Erik Koch är utbildad skogsmästare och håller koll på att jobbet görs rätt. Alla träd som kan växa upp till kraftledningen ska bort, medan brakved och vide, som ändå inte blir högre än ett par meter, ska sparas.

- På enbuskarna tar vi bara toppen. Hassel är det kluriga trädsla-

get. Under ledningen sågar vi ner det, men ute i kanterna ska hassel sparas.

Erik Koch växte upp på en skogsfastighet i Småland och gick naturbruksgymnasiet i Ryssby. Han tycker om att arbeta fysiskt.

Fotboll och fäktning har gjort honom stark. Men efter sex säsonger med röjsågen i selen vid sidan av kroppen känner han att jobbet sliter.

- Branschen är pressad. Vi måste hela tiden arbeta fortare för att få en vettig inkomst.

Jobbet är för tufft för att svenskar ska ta det, konstaterar Erik Koch. Tidigare har han jobbat med polacker, rumäner och somalier.

- Ukrainarna är duktiga. Det syns att de vill arbeta.

Åska på morgonen gjorde att arbetet kom igång senare än planerat. På förmiddagen försöker arbetslaget ta igen förlorad tid. Där terrängen är lätt kryper den röjda gatan snabbt framåt.

På en tätbevuxen kulle tar det plötsligt stopp. Snåren tycks göra motstånd. Under grönskan döljer sig klippor och gropar som gör det lätt att falla.

Skogsröjarna angriper kullen som soldater stormar en fästning. De varvar motorerna och roterar kroppen av och an för att komma

Var och en bär med sig extra bränsle i selen – att gå tillbaka till bilen för att tanka skulle kosta dyrbar arbetstid. Under lunchpausen fyller Erik Koch på bränsleflaskan åt Vladimir Suchoversky.

Michailo Onyskiv, Vladimir Suchoversky, Roman Honsevych, Volodymyr Honsevych och svenske arbetsledaren Erik Koch pustar ut efter att ha röjt ett brant och snårigt parti.

Vd för skogsvårdsföretag: »Jobbet måste bli mer attraktivt«

De ukrainska skogsarbetarna vid Svensk Skogsservice fick arbetstillstånd i sista stund. – Hade Migrationsverket sagt nej hade jag lagt ner företaget, säger vd:n Joakim Gustafsson.

Nästan inga svenskar vill plantera och röja skog. Arbetet är för tungt. I ett par årtionden har i stället skogsarbetare från Polen, Tjeckien, Slovakien och de baltiska länderna skött de svenska skogarna. – Men nu har lönerna i de länderna stigit. Svenska löner väger inte längre upp det krävande arbetet, säger Joakim Gustafsson, vd och huvudägare i Svensk Skogsservice, som är en av de största entreprenörerna inom skogsvården.

Svensk Skogsservice har fortfarande polska arbetslag kvar. Men det krävs inte mycket för att de ska hoppa av. De har givit klara besked: "Om kronans kurs sjunker ytterligare åker vi hem".

– Numera är jag nervös när jag skriver kontrakt, säger Joakim Gustafsson. Vi får betala vite om vi inte klarar våra uppdrag.

Bristen på arbetskraft har fått företagen att rekrytera från länder utanför EU, en utveckling som tagit fart de senaste två åren. Flest kommer från Ukraina, följt av Thailand.

Det betyder att företagen får lägga mycket arbete på att lära upp nya anställda. Arbetskraft från länder utanför EU kräver också mer pappersarbete. Flera företag som räknat med ukrainska säsongsanställda har stött på hinder i sista stund. Ett av dem är Mora Skogsservice.

– Nu ligger vi efter med arbetet i skogen. Vi sliter förtvivlat, säger

Vd Joakim Gustafsson är själv med och röjer, dels för att instruera, dels för att se hur lång tid jobbet tar.

företagets vd Jan Zackrisson, som är mycket kritisk till vad han ser som seg och oförutsägbar handläggning vid Migrationsverket.

Joakim Gustafsson påpekar att ukrainarna betalar skatt och sociala avgifter i Sverige.

– Ändå måste de ha en egen försäkring som gäller vid sjukvård i Sverige. Det är så fel.

Både Joakim Gustafsson och GS-facket berättar om företag som låter utländska säsongsarbetare arbeta långt fler timmar än arbetstidslagen tillåter för att de ska få ihop den lön de vill ha. Företag som följer lag och avtal tappar arbetskraft till dem som struntar i lagen.

– Arbetet i skogen måste bli mer attraktivt, säger Joakim Gustafsson. Kollektivavtalets löner är för låga.

– Men vi kläms mellan de anställdas krav och uppdragsgivare som inte vill betala mer. Alla har inte förstått hur allvarligt läget är.

MÅRTEN MARTOS NILSSON

Arbetet svenskar ratar

åt med sågarna. Byxor och jackor glänser av regnvatten.

Där snåren är som tätast sliter Vladimir Suchoversky undan fallna grenar med ena handen medan han kör in röjsågen med den andra. Runt honom tjuter kamraternas sågklingor när de möter hårt trä eller jord. Luften doftar syrligt av uppläkt bark.

Till slut tystnar sågarna, en efter en. Kullen är besegrad. Hjälmarna åker av och svettiga ansikten tittar fram.

Under några timmars arbete har männen inte kunnat prata, nu bullrar de av skratt och svordomar. De går nerför sluttningen med vana steg, medan Arbetets reporter snubblar efter i bråten.

I bilen tar de fram smörgåsar, köttkonserver och kaffe.

– Villkoren här är bra, säger Volodymyr Honsevych. Huset vi bor i är också bra. Det ligger bara hundra meter från vattnet.

»Jag jobbar nog i Sverige nästa år också. Kriget i östra Ukraina tynger ekonomin.

Arbetskamraterna håller med. De är vana skogsröjare och tjänar just nu omkring 150 kronor i timmen med ackordslön. Vilket är dubbelt så mycket som en ukrainsk lön – eller mer, det beror på vilket yrke man jämför med.

För att locka skogsarbetare från Polen och de baltiska länderna är svenska löner numera i underkant. För ukrainarna väger de fortfarande upp det hårda arbetet och avståndet till familjen. Hur länge återstår att se.

– Jag jobbar nog i Sverige nästa år också. Kriget i östra Ukraina tynger ekonomin, säger Mychailo

Onyskiv, som inte tror på snabba förbättringar i sitt hemland.

Volodymyr Honsevych, veteranen i laget, gör sin elfte säsong i Sverige och känner många i branschen. Han har hjälpt till att rekrytera tre arbetslag från Ukraina, något som arbetsgivaren belönar med 10 000 kronor per lag om laget stannar i fem månader.

– För Ukraina är det egentligen dåligt att kunniga människor jobbar utomlands, säger Volodymyr Honsevych. Men för den enskilde kan det vara bra.

I juli åker Volodymyr Honsevych hem några veckor för att vila. När han ska iväg till Sverige igen brukar sonen Borys, snart fyra år, inte vilja släppa taget om honom.

– Men det funkar. Internet finns ju. Min son ser mig på Skype.

MÅRTEN MARTOS NILSSON
marten.nilsson@arbetet.se

SKOGSARBETARE 300 från Ukraina

• Drygt 400 personer från länder utanför EU har beviljats arbetstillstånd i Sverige för skogsarbete i år. Ungefär 300 kommer från Ukraina, 100 från Thailand, tio från Sierra Leone och enstaka från Serbien, Sydafrika, Nepal och Eswatini.

• Röjning och plantering utförs i de flesta fall på ackord. Kollektivavtalet anger dock en lägsta lön som man har rätt till oavsett prestation. För plantering är den 2011 kronor i månaden eller 115:01 per timme. För röjningen är den 20815 kronor i månaden eller 119:62 per timme (detta gäller första säsongen, den som har fyra års erfarenhet ska ha 22 922 kronor i månaden eller 131:74 per timme).

• De flesta skogsbolag är certifierade, vilket innebär att underleverantörer ska ha kollektivavtal.

Källor: Migrationsverket och GS